

15. oktober 2010

Den rigtige vindkraftpolitik

Vindkraft er en af de helt afgørende teknologier i omstillingen af den danske energiforsyning væk fra afhængigheden af fossile og importerede brændsler. En lang række nye scenarier fra både energibranchen, analytikere, forskere og myndigheder peger da også entydigt på en markant udbygning af vindkraften i den fremtidige danske energiforsyning.

Når miljø- CO₂- og sundhedsmkostninger medregnes kan vindmøller på land levere el billigere end nogen anden teknologi til elproduktion (se bilag). Klimakommissionen anbefaler at landvind af samfundsøkonomiske årsager fremmes.

Den rigtige vindkraftudbygning på land suppleret med vindmølleparker på havet er for samfundsøkonomien og elforbrugerne en vigtig del af vejen frem mod billig, sikker og ren energiforsyning i de nærmest kommende år.

Trods usikre rammebetingelser på grund af de senere års skiftende politiske meldinger og kortsigtede energiaftaler har kommunerne, lokale initiativtagere og investorer de seneste par år formået til en vis grad at genstarte udviklingen af nye vindmølleprojekter. God vindmølleplanlægning kræver ro og tid til grundig lokal information og ordentlig borgerinddragelse. Investeringer i energisektoren er langsigtede investeringer. Derfor er det allerede i dag et problem, at den nuværende energipolitiske aftale udløber næste år. Både investorer, kommuner og energiselskaber har brug for at kende de fremtidige mål og de lovgivningsmæssige rammebetingelser for en længere periode.

Det er nødvendigt, at regering og Folketing nu etablerer en aktiv og langsigtet energipolitik med mål, delmål og konkrete virkemidler på vindkraftområdet. De smukke visioner skal afløses af handling. Beslutninger om mål og virkemidler vil være inspirerende og en stærk drivkraft for alle involverede.

Det er nu, hvis det ikke skal blive dyrt at etablere en fremtidsrettet energi- og varmeplan for Danmark. Samtidig vil den positive følgevirkning være, at vi styrker muligheden for at fastholde Danmarks stærke position på vindkraftområdet.

I sammenhæng med Klimakommissionens anbefalinger anviser Danmarks Vindmølleforening hermed en række områder, hvor der nu bør tages beslutninger og initiativer.

Danmarks Vindmølleforening foreslår

Konkrete og langsigtede måltal

Mindst 50 % af elforbruget i 2020 skal dækkes med vind. Klare landspolitiske udmeldinger sikrer ro i kommunernes planlægning og tillid hos investorerne.

Stabile afregningsforhold

Hurtig og klar udmelding om pristillæggene efter 2011, så investorerne kender de fremtidige afregningsforhold.

Udnyt potentialet på land suppleret med havmølleparker

Der er plads både på land og til havs til en fortsat udbygning. Men da havmøllerne er mærkbart dyrere end landmøllerne er det fornuftig samfundsøkonomi at udnytte potentialet på land suppleret med havmølleparker.

Indpasning af den vedvarende energi i et nyt energisystem

Både markedsmulighederne og de indenlandske reguleringsværktøjer udbygges.

Der er brug for robuste transmissionslinjer og udlandsforbindelser. Med bl.a. et øget samspil mellem el og varme og med styring ved hjælp af intelligente elmålere etableres fleksibilitet i samspillet mellem forbrug og produktion. Energinet.dks systemudvikling og indpasningsinitiativer skal have kraftig politisk opbakning.

Modernisering af afgiftssystemet

Lavere afgifter på el, særligt den grønne el, og højere afgifter på fossile brændsler.

Nedsæt den samfundsøkonomiske diskonteringsrente

En høj diskonteringsrente fastsat på et forældet grundlag undervurderer gevinsterne ved langsigtede energiinvesteringer.

Forbedringer af VE-loven

- Præcisering af køberetsordningen
- Afskaffelse af værditabsordningen
- Øget pulje til garantiordningen
- Øget pulje til grøn ordning

Nyt planlægningsgrundlag for vindmøller på land og revurdering af mulighederne for placering af vindmøller på havet

Der bliver brug for megen ny vindkraft både på land og hav de kommende år. Planlægningsanbefalinger og placeringsmuligheder skal revurderes.

Om de enkelte forslag

1. Konkrete og langsigtede måltal

Det er vigtigt at regering og Folketing sætter rammerne for vindkraftudbygningen ved at vedtage mål for vindkraftudbygningen på land og hav i 2020 med tilhørende delmål frem mod 2020. Konkrete måltal er forudsætningen for en robust langtidsplanlægning hos kommuner, Energinet.dk og distributionsselskaberne. Klare landspolitiske udmeldinger sikrer ro i kommunernes planlægning og tillid hos investorerne. Konkrete mål i 2020 kan suppleres med pejlemærker for den yderligere udbygning frem mod 2030 og 2050.

I udbygningsplanen "Den rigtige vindkraftudbygning" har Danmarks Vindmølleforening sammen med Vindmølleindustrien foreslået en udbygning, således at mindst 50 % af elforbruget i 2020 dækkes med vindkraft med en kapacitet på 3.800 MW på land og 2.550 MW på havet. På længere sigt er der potentiale for en større udbygning både på land og hav.

2. Stabile afregningsforhold efter 2011

Fortsatte investeringer er afhængige af stabile og tilfredsstillende afregningsforhold. Planlægning og projektering for de vindmøller der forhåbentlig kan rejses og nettilsluttes om 1, 2 eller flere år er allerede i fuld gang. Den nuværende kortsigtede energipolitiske aftale betyder imidlertid desværre, at der er usikkerhed om de nødvendige pristillæg efter år 2011. Med usikkerhed om rammebetingelser allerede om et år vil mange initiativer allerede nu blive bremset. Der er således brug for en klar udmelding om rammerne for pristillæg efter 2011, så investorerne har vished for de fremtidige afregningsforhold.

Der er fortsat mange danske investeringer i vindmølleprojekter – fra både private og firmaer – som ikke placeres i Danmark, men i stedet rettes mod fx Tyskland, pga. den højere og mere stabile afregning i Tyskland og andre lande. Investeringer og indtægter kunne blive i Danmark.

(Bilag 1: Ro om afregningsvilkår mere end 1 år frem)

3. Udnyt potentialet på land suppleret med havmølleparker

Konkrete kortlægningsanalyser har vist et potentiale for udbygning på land på op til 6.000 MW. I takt med at udtjente gamle vindmøller på land erstattes af nye større og mere effektive møller kan produktionen øges betydeligt, men med et færre antal møller. Der er således plads nok på land til en udbygning af kapaciteten.

På havet er der plads til de store mølleparker, men produktionsomkostningerne pr. kWh er ca. 40-50 % højere på havet, end på land. En udbygning på havet er desuden betinget af milliardinvesteringer i den nødvendige nettilslutning af havmøllerne. En for ensidig satsning på havvindmøller risikerer at gøre vindkraftudbygningen unødvendig dyr.

Det er fornuftig samfundsøkonomi at udnytte potentialet på land suppleret med havmølleparker.

(Bilag 2: Vindmøller på land er i dag den billigste elproduktionsteknologi)

4. Udvikling af fremtidens energisystem med indpasning af vindkraften

Fremtidens energisystem skal baseres på en effektiv integration af vedvarende energi og fleksibelt samspil mellem forbrug og produktion. Der bør være kraftig opbakning til Energinet.dks initiativer og projekter til sikring af robuste transmissionslinjer og udlandsforbindelser, øget fleksibilitet i elforbrug og -produktion og måling og styring af elsystemet (smart grids).

I lighed med andre europæiske lande bør udviklingen og brugen af intelligente elmålere fremskyndes. Der skal være langt bedre incitamenter for forbrugeren til at bruge den grønne strøm når den er billig og rigelig. I sammenhæng med intelligente elmålere vil dynamiske afgifter og tariffer eksempelvis kunne øge anvendelse af elektricitet til varmepumper i perioder med meget vindkraft.

Danmarks Vindmølleforening og Dansk Fjernvarme har foreslået at der tages initiativ til en samlet og koordineret planlægning hvor el, gas og fjernvarmesystemerne ses i sammenhæng, således at der bliver et effektivt samspil mellem el og varme. Foreningerne har også foreslået at igangsætte udvikling af store varmelagre til brug for indpasning af vindkraft.

5. Modernisering af afgiftssystemet

Skatte- og afgiftssystemet skal afspejle de energipolitiske prioriteringer og bør medvirke til at fremme produktion og brug af vindkraft, fordi:

Vindmøller har ikke bare en klimamæssig begrundelse, men samfundsøkonomisk er det meget velbegrunderet at støtte vindkraften ud fra gevinster ved mindsket luftforurening, sparede sundhedsmkostninger og forbedring af forsyningssikkerheden.

Sammenlignet med andre teknologier til elproduktion og opgjort ud fra de samlede omkostninger pr. produceret kilowatttime er vindkraften, især landbaserede vindmøller, meget omkostningseffektive.

Der er tale om en "ærlig elpris" når der er afgifter på forurenende brændsler og lige konkurrencevilkår mellem den forurenende elproduktion og vindkraften. Dermed ville de afledte omkostninger for borger og samfund være afspejlet direkte på elregningen. Men så længe dette ikke er tilfældet skal de konkurrenceforvridende omkostninger udliges gennem pristillæg svarende til vindkraftens merværdi.

Elektricitet – også den grønne strøm – er i dag hårdere beskattet end olie og naturgas. Beskatningen modarbejder dermed en miljøvenlig anvendelse af el til varme og transport og skævvridningen blev kun gjort værre med den seneste skattereform. Sammen med Dansk Energi og Vindmølleindustrien har Danmarks Vindmølleforening foreslået at sænke den nuværende elafgift og samtidig hæve beskatningen af transport, naturgas og olie til et ensartet beskatningsniveau i forhold til CO₂-udledningen.

Afgiftssystemet bør i langt højere grad understøtte udviklingen af et intelligent samspil mellem el- og varmesektorerne og øget brug af vindkraft til elpatroner, varmepumper og elbiler. Der bør udvikles nye og dynamiske afgiftssystemer med afgiftssænkninger på elektricitet, når den marginale el er baseret på vedvarende energi og afgiftsreduktioner ved køb af grøn strøm.

6. Nedsættelse af diskonteringsrenten i samfundsøkonomiske projektvurderinger

En høj diskonteringsrente undervurderer gevinsterne ved langsigtede energi- og klimaprojekter. Den nuværende anbefaling fra Finansministeret på 6 % blev fastlagt tilbage i 1999 baseret på de forudgående års renteniveau. Ud fra en iagttagelse af den faktiske realrente i samfundet og de seneste års relativt lave renteniveau er der klart grundlag for en diskonteringsfaktor som er lavere end 6 %.

I langsigtede samfundsøkonomiske vurderinger anvendes i flere EU lande rentesatser på 3-5 %, i Norge, Sverige og Storbritannien 3,5-4 %. Udmeldinger fra regeringen og Finansministeriet har ved flere lejligheder stillet en revurdering af diskonteringsrenten i udsigt, men reelt er der intet sket og de samfundsøkonomiske beregninger er fortsat nødsaget til at blive udført på et forældet og misvisende beregningsgrundlag.

7. Større udbredelse af lokalt ejerskab via køberetsordningen

Køberetsordningen under VE-loven bør præciseres via:

- Udarbejdelse af revisorinstruks, der præciserer kravene til udbudsmaterialet
- Krav om at der afholdes lokalt orienteringsmøde, hvor der informeres om køberetsordningen og udbudsmaterialet
- Samlet information på Energinet.dk's hjemmeside om kommende projekter og datoerne for udbud af vindmølleandele
- Udbudsperioden forlænges fra de nuværende "mindst 4 uger til "mindst 8 uger"
- Udbud af andele skal ske så tæt på opstillingstidspunkt som muligt, således at så mange usikkerheder som muligt - f.eks. om økonomi og forbehold - er afklaret

8. Afskaffelse af værditabsordningen

Fra sin fødsel var værditabsordningen ulogisk og urimelig, baseret på populisme og ikke på saglige hensyn. Lovens udformning er blevet skarpt kritiseret af flere juridiske eksperter og de hidtidige afgørelser af såkaldte værditab var vist sig tilfældige og uigennemskuelige. Ordningen bør afskaffes.

De ønskede afstands- og støjkrav i forhold til naboer bør ligesom ved alle andre typer anlæg håndteres gennem miljølovgivning og planlægning.

9. Øget pulje til garantiordningen

Lokale vindmøllelav eller andre lokale initiativgrupper kan fra VE-lovens garantiordning søge om at få stillet garanti for optagelse af lån på op til 500.000 kr. til forundersøgelser. Ordningen fik med VE-loven en ramme på 10 mio.kr.. Halv delen af beløbet er allerede nu i arbejde. Rammen for ordningen hæves til 20 mio.kr.

10. Udvidelse af den grønne ordning

Mange kommuner arbejder aktivt med klimapolitiske målsætninger og handlingsplaner for kommunens egne tiltag indenfor bl.a. energiområdet. Klimadebatten har også i kommunerne skærpet fokus på en bæredygtig energiforsyning.

Generelt bør kommunernes arbejde med egne klima- og energipolitiske politiske tiltag styrkes, herunder vindmøller og vindmølleplanlægning . Via den grønne ordning under VE-loven har kommunerne mulighed for direkte finansiering af lokale grønne projekter, når der opstilles vindmøller. Kommunerne skal på ingen måde have "betaling" for planlægningsopgaverne og byggetilladelser, men der er så store samfundsøkonomiske fordele forbundet med udbygning af vindkraft på land, at der er plads til at kommunerne tilgodeses ved at den grønne ordning udvides. F.eks. fra 0,4 øre pr kWh for produktionen i de første 22.000 fuldlasttimer til 1 øre pr kWh. D.v.s. 220.000 kr. pr MW ny vindkraft til grønne formål i kommunen istedet for 88.000 kr.

11. Nyt planlægningsgrundlag for vindmøller på land og revurdering af mulighederne for placering af vindmøller på havet

Der bliver brug for megen ny vindkraft i Danmark både på land og hav de kommende år. Både af hensyn til samfundsøkonomien, landskabsoplevelsen og beboelse i nærheden af vindmøllerne er det vigtigt, at de nye vindmøller placeres bedst muligt.

Danmarks Vindmølleforening foreslår derfor, at det eksisterende planlægningsgrundlag - love, vejledninger, anbefalinger m.v. - revurderes.

Planlægningen for vindmøller på land sker på grundlag af love og bekendtgørelser, der baserer sig på anbefalingerne fra regeringens placeringsudvalg for vindmøller på land. Udvalgets rapport er fra begyndelsen af 2007, men udvalget afsluttede reelt arbejdet allerede i 2006. Grundlaget for udvalgets resultater var den aktuelle udbygningssituation og de foregående års erfaringer.

Vi er i dag i en anden situation, hvor anbefalingerne bør revurderes. Således er det eksempelvis ikke retvisende, når Klimakommissionen i vurderingen af potentialet på land de kommende år bruger et af det gamle planlægningsudvalgs 3 scenarier, der alle blev udregnet med forudsætninger, der ikke nødvendigvis holder i dag.

I stedet for at nedsætte et nyt stort planlægningsudvalg, der som det forrige arbejder over flere år, foreslår vi et mindre hurtigtarbejdende udvalg nedsat af Miljøministeriet og Klima- og Energiministeriet med deltagelse af repræsentanter for de primært involverede; herunder Kommunernes Landsforening, Danmarks Naturfredningsforening, Landbrug & Fødevarer, Vindmølleindustrien og Danmarks Vindmølleforening.

Udvalget bør bl.a. vurdere gældende afstands- og støjkrav, prioriteringer i forhold til naturinteresser og kystområder, placeringer ved veje, jernbaner og tekniske landskaber, afstand til skove og placeringmuligheder i eller ved visse skovområder og muligheder for opkøb af spredt beboelse i egnede landskaber.

Herunder bør der foretages en systematisk kortlægning og revurdering af "tekniske landskaber", militære øvelsesarealer og andre statslige områder samt landbrugsområder og andre ubeboede arealer uden beboelse til brug for fremtidige vindmølleplaceringer.

*(Bilag 3: "Behov for revurdering af landvind-potentialet".
Forslag fra Landbrug & Fødevarer og Danmarks Vindmølleforening)*

For den rigtige placering af fremtidige havmølleparker bør den eksisterende screening gennemgås under hensyntagen til, at der bliver brug for en del havmølleparker de kommende år og det samtidigt er ønskeligt, at det bliver endog betydeligt billigere at producere en kWh med vindmøller på havet.

For at formindske de store etableringsomkostninger på dybt vand, formindske omkostningerne til ilandføring af strømmen og få den indpasningsmæssigt vigtige rigtige geografiske fordeling omkring Danmark bør tidligere screeninger af mulighederne vurderes på et nyt grundlag.